

Prawo do edukacji

Opracowanie scenariusza: AGNIESZKA MIKULSKA Konsultacje metodyczne: JOANNA GÓRAL – WOJTALIK

Co by było gdybym nie mógł chodzić do szkoły?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA KLAS IV – VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Zajęcia można realizować na lekcjach przedmiotowych¹:
historia i społeczeństwo, matematyka

Czas: 90 min

Główne zagadnienia zajęć	– edukacja – prawa człowieka
Cele zajęć	Cel ogólny Po zakończeniu zajęć uczeń powinien: – rozumieć, jak odmówienie prawa do edukacji wpływa na inne prawa człowieka Cele szczegółowe Po zakończeniu zajęć uczeń powinien: – znać i potrafić wymienić najważniejsze prawa dziecka, – rozumieć, że edukacja ma wpływ na jakość życia, – potrafić podać przykłady krajów, w których występuje problem z edukacją.
Metody i techniki pracy	tort życia, studium przypadku, praca z mapą, pokaz, instrukcje, rozmowa, pogadanka
Kluczowe pojęcia	prawa człowieka, edukacja, prawo do edukacji
Środki dydaktyczne	brystol, markery, waga kuchenna, „O prawach dziecka” – wiersz Marcina Brykczyńskiego, karteczki samoprzylepne

¹ Za Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dostępne na http://bip.men.gov.pl/akty_projekty.php#20081223.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZAS	CO TRZEBA ZROBIĆ?	MATERIAŁY	UWAGI
5 min	Powitanie		
25 min	<p>Ćwiczenie budujące empatię – tort życia</p> <p>Rozdaj uczniom papier i markery. Zadaniem każdego z uczniów jest zastanowienie się, na co przeznaczają czas w każdym tygodniu, a następnie narysowanie na otrzymanym papierze koła i podzielenie go na części, z których każda odpowiada ilości czasu przeznaczanego przeciętnie w tygodniu na różne czynności.</p> <p>Po skończeniu pracy nauczyciel dzieli klasę na 3-4 osobowe zespoły, które omawiają swoje „torty”.</p> <p>Następnie poszczególne zespoły przeprowadzają analizę „tortów” na forum klasy, zauważając że w większości tortów nauka zajmuje największą część i najwięcej czasu.</p>	<i>brystol, markery</i>	
15 min	<p>Edukacyjny tort – cenne składniki edukacji</p> <p>Poproś uczniów o zastanowienie się, jakie składniki wchodzi w skład tortu.</p> <p>Uczniowie podają najważniejsze ich zdaniem składniki edukacji. Zapiszcie pomysły na tablicy lub flipczarcie.</p> <p>Następnie poproś o uszeregowanie składników tortu w kolejności od najważniejszego do najmniej ważnego.</p> <p>Możesz również przynieść na zajęcia wagę i wspólnie z uczniami nadać wagę poszczególnym składnikom tortu edukacyjnego, a następnie dobierając różne składniki obliczać, ile ważyłby edukacyjny tort po zrezygnowaniu z części składników. Ile ważyłby w takim torcie nauczyciel i jakie „składniki” równoważyłyby jego obecność? Czy zastąpienie nauczyciela innymi „składnikami” w realnych warunkach jest możliwe? Dlaczego?</p> <p>Podsumuj ćwiczenie zwracając uwagę uczniów na wagę edukacji w naszym życiu.</p>	<i>Flipczart i markery lub tablica i kreda</i>	<i>Wśród składników mogą znaleźć się nauczyciele, biblioteki, podręczniki, pomoce szkolne, zadania domowe, rodzice itp.</i>
10 min	Przerwa śródlekcyjna		
20 min.	<p>Studium przypadku</p> <p>Odczytaj lub opowiedz historię Jane – dziewczynki mieszkającej w północnej Tanzanii.</p> <p>Następnie podzieli klasę na 4 grupy i zainicjuj dyskusję grupową na temat życia dziewczynki. Poproś uczniów o komentarz dotyczący życia dziewczynki. Poproś uczniów o wyrażenie opinii, czy dorośli są <i>fair</i> wobec dziewczynki.</p> <p>Poproś uczniów o zapisanie na samoprzylepnych karteczkach tych faktów z życia Jane, które uczniowie chcieliby zmienić, gdyby byli na miejscu Jane.</p> <p>Uczniowie w grupach przyklejają karteczki z faktami z życia Jane na brystolu, na którym jest narysowana sylwetka dziecka.</p> <p>Grupy prezentują swoją pracę i odczytują fakty z życia Jane, które uczniowie określili jako <i>nie fair</i>.</p> <p>Podsumuj ćwiczenie.</p>	<i>Materiał pomocniczy nr 1 – Studium przypadku brystol z konturem sylwetki dziecka (4 x), markery, karteczki samoprzylepne</i>	
15 min	<p>Szukanie związku edukacji z innymi prawami człowieka</p> <p>Zainicjuj pogadankę na temat Praw Człowieka i Praw Dziecka.</p> <p>Poproś uczniów o przypomnienie, jakie prawa są zagwarantowane w Konwencji Praw Dziecka. W razie słabej znajomości Praw</p>	<i>Materiał pomocniczy nr 2 karteczki samoprzylepne</i>	

Człowieka i Praw Dziecka przez uczniów – rozdaj uczniom tekst wiersza Marcina Brykczyńskiego „O prawach dziecka”, wzbogacony o listę praw dziecka zagwarantowanych w Konwencji i zainicjuj krótką rozmowę na temat praw dziecka.

Nawiązując do historii Jane poproś uczniów o nazwanie tych praw Jane, które zostały naruszone. Poproś wybranych uczniów o zapisanie tych praw na karteczkach samoprzylepnych i przyklejenie ich pod faktami z życia Jane, które uczniowie określili jako *nie fair*.

Następnie zapytaj uczniów, czy gdyby Jane miała zagwarantowane prawo do edukacji jej życie by się poprawiło.

W podsumowaniu ćwiczenia wspólnie z uczniami poszukaj zależności między prawem do edukacji a innymi prawami człowieka.

10 min **Zakończenie zajęć**
Zachęć uczniów do zainteresowania się życiem ich rówieśników w innych krajach. Pokaż możliwości poszerzania wiedzy na ten temat – np. czytanie pisma Polskiej Akcji Humanitarnej „Pomagamy”.

MATERIAŁY POMOCNICZE DLA NAUCZYCIELA

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 1

Studium przypadku – Jane

Cześć, mam na imię Jane. Mam 8 lat i mieszkam z babcią. Kiedy babcia wyjeżdża, wstaję o szóstej rano. Myję się i sprzątam nasz dom. Później przebieram się i idę do szkoły. Rano chodzę na lekcje do prywatnej szkoły. Za naukę w niej trzeba płacić, ale babci często nie stać na opłaty.

Chodzę do drugiej klasy, ale nie umiem jeszcze pisać, ani czytać. Droga do szkoły zajmuje mi 40 minut. W szkole zaczynam od sprzątania mieszkania Dyrektora. O 8:25 zaczynają się lekcje. Nasz Dyrektor ma taki skserowany podręcznik, z którego przepisuje zadania dla nas. W naszej sali lekcyjnej, w lewym rzędzie siedzą młodsze dzieci i uczą się matematyki. W prawym rzędzie siedzą starsi uczniowie, którzy uczą się czytać. My na głos czytamy z tablicy 1,2,3,4,5, a starsi w tym samym czasie czytają ba, be, bi, bo, bu. W naszej klasie jest naprawdę głośno. Lekcje kończymy o godzinie 9:00. I po lekcjach idę do domu.

Po szkole, w domu kładę mój zeszyt pod łóżko babci. Ja śpię na ziemi, pod moskitierą, na worku po ziemniakach. Później ubieram moją starą koszulkę i zabieram się za obowiązki domowe. Najpierw zamiatam podwórko, później myję ręce, idę do naszego domku kuchennego i patroszę ryby. Po wypatroszeniu ryb ogarniam dom, myję się i przebieram w mundurek szkolny.

Później znów idę do szkoły, ale teraz już państwowej, niedaleko domu. Lekcje powinny zaczynać się w południe, ale jeszcze nigdy się tak wcześnie nie zaczęły. Zwykle nie ma nauczyciela. Dzieci nie rozrabiają, nawet jeśli nauczyciel jest nieobecny, gdyby były niegrzeczne dostałyby karę.

Po lekcjach w szkole państwowej, około godziny 16:00, idę do domu. Znów przebieram się w ubranie domowe, nalewam sobie kubek wody i zabieram się za smażenie ryb. Usmażone ryby sprzedają na targu. Ze sprzedaży usmażonych ryb odkładam pieniądze na zakupienie świeżych i na zakup porcji ugali. Ugali to taka kaszka i mój jedyny posiłek w ciągu dnia. Jem go pod wieczór, żeby zasypiać z przyjemnie pełnym brzuchem. Po zjedzeniu ugali, myję się i zasypiam. A jutro? Nowy, taki sam dzień.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 2

O prawach dziecka

Marcin Brykczyński

Niech się wreszcie każdy dowie
I rozpowie w świecie całym
Że dziecko to także człowiek
Tyle że jest mały.
Dlatego ludzie uczeni
Którym za to należą się brawa
Chcąc wielu dzieci los odmienić
Stworzyli dla was mądre prawa.
Więc je na co dzień i od święta
próbujcie dobrze zapamiętać:
Nikt mnie siłą nie ma prawa zmuszać do niczego
A szczególnie do zrobienia czegoś niedobrego.
Mogę uczyć się wszystkiego, co mnie zaciekawi
I mam prawo sam wybierać, z kim się będę bawić.

Nikt nie może mnie poniżać, krzywdzić, bić, wyzywać
I każdego mogę zawsze na ratunek wzywać.
Jeśli mama albo tata już nie mieszka z nami
Nikt nie może mi zabronić spotkać ich czasami.
Nikt nie może moich listów czytać bez pytania
Mam też prawo do tajemnic i własnego zdania.
Mogę żądać, żeby każdy uznał moje prawa
A gdy różnię się od innych, to jest moja sprawa.
Tak się w wiersze poukładały Prawa dla dzieci na całym świecie
Byście w potrzebie z nich korzystały najlepiej jak umiecie.

Katalog praw zawartych w Konwencji o Prawach Dziecka

Katalog praw przyznanych dziecku w Konwencji obejmuje prawa cywilne, socjalne, kulturalne i polityczne. Nie ma natomiast praw ekonomicznych, uznaje się bowiem, że dziecko winno uczyć się, a nie pracować.

PRAWA OSOBISTE DZIECKA

- prawo do życia i rozwoju;
- prawo do posiadania stanu cywilnego, tzn. do rejestracji po urodzeniu i do posiadania imienia i nazwiska;
- prawo do uzyskania obywatelstwa;
- prawo dziecka do rodziny, to znaczy do wychowania przez rodziców naturalnych, a w razie rozłączenia z rodzicami do stałych kontaktów z nimi i trwałego połączenia, jeśli tylko będzie to możliwe;
- wolność religii lub przekonań;
- wolność wypowiedzi, wyrażania poglądów i ich poszanowania stosownie do wieku dziecka; w szczególności zaś dziecko winno być wysłuchane w postępowaniu administracyjnym i sądowym we wszystkich sprawach, które go dotyczą (np. zmiany nazwiska, adopcji);
- wolność od przemocy fizycznej lub psychicznej, wyzysku, nadużyć seksualnych, wszelkiego okrucieństwa;
- wobec dziecka nie można orzekać kary śmierci ani kary dożywotniego więzienia.

PRAWA SOCJALNE

- prawo do ochrony zdrowia;
- prawo do odpowiedniego standardu życia;
- prawo do wypoczynku, czasu wolnego, rozrywki i zabawy.

PRAWA KULTURALNE

- prawo do nauki; nauka w zakresie szkoły podstawowej jest obowiązkowa i bezpłatna;
- prawo do korzystania z dóbr kultury;
- prawo do informacji;
- prawo do znajomości swoich praw.

Starszym dzieciom Konwencja przyznaje ponadto pewne prawa polityczne, a mianowicie prawo do stowarzyszania się i zgromadzeń w celach pokojowych.

Konwencja przyznaje także szczególne prawa dzieciom upośledzonym fizycznie, umysłowo, a także niedostosowanym społecznie dzieciom i młodym ludziom.